

Diakonien er der folk er- uten berøringsangst

Av Arne Liljedahl Lynngård, daglig leder i Kirkens Bymisjon i Bergen

Eleanor Roosevelt spurte en gang «Hvor starter de universelle menneskerettighetene?» Hun svarte selv: «De starter på små steder, så små at du ikke kan se dem på noen verdenskart, i lokalmiljøet, på skolen, på arbeidsplassen.»

For å gjøre utsagnet hennes til mitt eget: MR starter på Lidohjørnet, i Vågsbunnen og på Slettebakken. Det er på slike steder at mennesker søker rettferdighet, like muligheter og håp om å bli møtt med respekt. Uten diskriminering.

Jeg opplever at diakonien – Kirkens omsorgstjeneste – er et av svarene på Eleanor Roosevelts utfordring til oss. «For hvis du ikke har engasjerte borgere som verner om disse verdiene lokalt, så kan du se langt etter fremgang i den store verden», for igjen å sitere Roosevelt.

Kirkens Bymisjon har 1800 ansatte og 4500 frivillige i Norge som hver dag står opp for at mennesker i byer og steder skal erfare respekt, rettferdighet og omsorg. Verdigrunnlaget vårt springer ut av troen på Gud som livets og kjærlighetens kilde og på menneskets unike og ukrenkelige verdi.

Kirkens Bymisjon har et godt samvirke med Den norske kirke. Første setning i våre **vedtekter** sier:

Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Bergen har til formål å fremme tiltak som bidrar til å virkeliggjøre kirkens diakonale oppdrag. Kirkens Bymisjon i Bergen skal samarbeide med Den norske kirkes organer, og arbeide i overensstemmelse med dens bekjennelse.

Videre står det:

Formålet søkes fremmet i samarbeid med menigheter, institusjoner, organisasjoner og offentlige myndigheter, og ved hjelp av ansatte og frivillige medarbeidere.

Hva så med det formelle forholdet til Den norske kirke? Juridisk er vi som stiftelse helt frie. På den annen side har vi tette bånd til kirken. De tette båndene ligger i bekjennelsesfellesskapet, men også i det organisatoriske. Den norske kirke er tungt representert i stiftelsesdokumenter, formålsparagrafer og representantskap i de 12 Kirkens Bymisjon-stiftelsene i Norge.

I Bergen er vår diakon og bymisjonsprest under tilsyn av biskopen i Bjørgvin. Når Kirkens Bymisjon har vigslete diakoner og ordinert prester så er det et uttrykk for at det er kirken som gir et mandat til Kirkens Bymisjon om å være kirke. Alle ansatte og frivillige i Kirkens Bymisjon forpliktet seg på stiftelsens verdigrunnlag og visjon, men ikke nødvendigvis på troen. Det er ikke noe troskrav i vår organisasjon, men noen må tro. Våre vigslete og ordinerte medarbeidere er kirkens bærere av troen i stiftelsen. Som daglig leder er jeg bærer av troen. Det er mange andre bærere av troen, men som sagt ikke noe troskrav for å jobbe hos oss.

Kirkens Bymisjons visjon er at menneskene i byen erfarer respekt, rettferdighet og omsorg. Visjonen markerer vår grunnleggende diakonale identitet, og vi identifisere oss fullt og helt med Den norske kirkes plan for diakoni, og forstår oss selv som konkrete og ihuga iverksettere av denne.

Vår oppgave er å avdekke nødens årsaker, lindre smerte og arbeide for en bedre og mer rettferdig hverdag i storbyområdet. Ansatte og frivillige i Kirkens Bymisjon kommer nær mennesker der livene leves. Vi møter folk som sliter med livet på mange forskjellige måter, men vi tror at mange kan endre sin egen situasjon når de får mulighet og myndighet til det. I lavterskel rusomsorg, barn-/ungdoms- og familiearbeid, flyktninger og inkluderingsarbeid, møtesteder, matservering og kontakt

med ulike migranter utvikler vi en kompetanse som kan være til nytte inn i menighetsliv og institusjoner.

Kirkens Bymisjon stiller seg nå som før til rådighet for kirken. Vi har en sterk bevissthet om hvilken kirke vi tilhører - og hvilken kirke vi ønsker å tjene. Den norske kirkes fristilling i 2017 gjør at den mer enn noen gang trenger en sterk og tydelig diakonihandling for fortsatt å ha troverdighet og relevans i et stadig mer sekularisert samfunn. Derfor ønsker Kirkens Bymisjon å styrke båndene til kirken. Sammen må vi ta inn over oss at Den norske kirke av mange kan oppleves som en kirke som mangler diakoniens handling, og ensidig formidler evangeliet i tradisjonell forkynnelse.

Plan for diakoni ble vedtatt på kirkemøtet i november 2007. Selvsagt er det mange menigheter som forsøker å virkeliggjøre planen i dagliglivet. Men vi aner at planen i mange sammenhenger er lagt i glemselens skuff. Det er leit – fordi planen er retningsgivende for en styrket diakonal kirke som lar evangeliet vise seg i handling gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. Diakoniplanen skal forøvrig revideres nå.

En annen god side ved diakoniplanen er at den legger bort det tradisjonelle skillet mellom «menighetsdiakoni» og «institusjonsdiakoni». I stedet sies det allerede i planens innledning: «Det er viktig å tenke helhetlig om diakonien idet man ser lokalmenighetens arbeid og den spesialiserte tjenesten ved diakoniinstitusjoner og –organisasjoner i sammenheng.»

Den norske kirkes kontaktflate kan synes å bli mindre når dåps- og konfirmanttall summeres og analyseres. Derfor trenger vi en mer **åpen kirke uten berøringsangst** med det som er annerledes eller fremmed. Her kan vi nevne at allerede i 1988 mottok daværende generalsekretær i Kirkens Bymisjon, Aage Müller-Nilssen, Homofrydprisen for å ha hevet stemmen mot den unisone kirkelige fordømmelsen av lesbiske og homofile. Kirkens valg i striden om homofili og likekjønnet ekteskap har styrket kirkens muligheter til fortsatt kontakt med store deler av landets befolkning. Valget gjør det tydeligere at vi har en kirke som angår mitt og ditt liv. Ja, alles liv.

Om folk ikke er like sikre på om de skal døpe barna sine eller inngå ekteskap i kirken, betyr det ikke nødvendigvis at de ikke vil ha noe med kirken å gjøre. De lurer kanskje på hva kirken kan bidra med i deres kamp for gode hverdagsliv? Vi vet at «det skjer i de beste familier»: rusavhengighet, vold, overgrep, mobbing, samlivsbrudd. Telefonen til Kirkens SOS går varm av alle de vonde fortellingene, også om vonde erfaringer fra møter med en kirke som ikke har vært rustet til å gi hjelp i personlige kriser, etter overgrep og i vanskelige familierelasjoner.

Leder av Kirkerådet, Kristin Gunleiksrud Raaum var inne på dette temaet «om å velge diakoniens vei» i sin tale ved åpningen av Kirkerådets møte 13. september i år. Hun refererte fra en reportasje i Klassekampen om Oslo som den delte byen. Om det å være fattig i Oslo. Raaum trakk frem eksempelet fra Grønland og Gamlebyen menighet. Sokneprest Lars Martin Dahl forteller om hvor få dåpsseremonier de hadde. Så bestemte menigheten seg for låne ut menighetshuset gratis. Da begynte flere i nabolaget å døpe barna sine. Huset lånes nå også ut til konfirmasjonsselskap og til barnebursdager. Som Kristin Gunleiksrud Raaum sier: «Dette er ikke en fortelling om årsstatistikk. Det er en fortelling om verdighet. Om å kunne feire dåp eller konfirmasjon eller bursdag og å invitere til selskap, selv om leiligheten din er på 40 kvm. Om å få den hjelpen som gjør det mulig for deg å klare det. Det er verdighet. Det er evangeliet i praksis. Det er diakoni fylt med innhold. Det er evangeliet med hender og føtter.»

Fredsprisvinner Albert Schweitzer sa: «Overalt hvor du snur deg, finner du noen som trenger deg». Det er mange i Bergen som trenger oss. Flyktningkrisen og folkevandringer gjør at temaer som migrasjon, ureturnerbare asylsøkere, kvoteflyktninger, mangfold og integrering er brennbare

politiske spørsmål i den vestlige verden i dag. Vi lever allerede i et samfunn preget av et stort sosialt og kulturelt mangfold. I Bergen er 17 % av befolkningen mennesker med innvandrerbakgrunn, og tallet vil øke i årene som kommer.

Når vi snakker med flyktninger og innvandrere er det slående hvor mye av deres kamp som handler om å føle seg inkludert, få mulighet til å delta i arbeidslivet og å høre til i samfunnet. tenåringsjenter oppvokst i Norge med innvandrerforeldre beskriver hvordan deres identitetsskapende prosess handler om å finne *en tredje vei* mellom opprinnelses- og norsk kultur.

Vi trenger plasser hvor mennesker fra ulike land og kulturer møtes, blir kjent og lærer av hverandre. Et godt eksempel på dette er sambrukshuset som Kirkens Bymisjon leier på Slettebakken. Dette er en bydel som skårer dårlig på levekårsundersøkelser og det bor mange familier med innvandrerbakgrunn her. Vi samarbeider med skoler, helsestasjon og andre aktører i nærmiljøet. Vår erfaring er at en god del utenlandske familier føler seg utrygge og lever i isolasjon. Derfor jobber vi spesielt med integrering av familier med innvandrerbakgrunn.

Minoritetsfamilier har hatt stor nytte av Språkstien Åpen barnehage og ettermiddagstilbudet Bamsehiet for barn i følge med voksne. Her kan deltakerne møte flere norske familier og skape en felles «vi-følelse». Når mor lærer norsk og blir tryggere på norske samfunnskoder, kan det skje store endringer i familien. Med slike kunnskaper våger hun å ta kontakt med andre, engasjere seg i nabolaget og på skolen. Det øker også sannsynligheten for at hun lar barna få delta på ulike fritidsaktiviteter. Det er slike skritt som leder til at denne familien til slutt kan føle seg hjemme og inkludert i Bergen. Opp mot 90 ulike nasjonaliteter bruker åpen barnehage, Bamsehiet og våre andre familierettede tiltak i dag.

Vi streber hver dag etter å bygge bro mellom majoritets- og minoritetskulturene som en motvekt til økt polarisering, fremmedfrykt og radikalisme. I Kirkens Bymisjon har vi bevisst ansatt fagpersoner som selv har innvandrerbakgrunn - gjerne muslimer - og med deres unike kunnskap om og tilgang til innvandremiljøer virker de som brobyggere og veivisere. Samtidig har de en mer overordnet symboleffekt: Vi som samfunn bør strebe mot en større representativitet i både arbeidsliv og beslutningsorganer, for å forebygge et demokratisk underskudd i tiden framover.

Vi må ta innover oss at mange av flyktningene som kommer til Norge, er i en vedvarende krise. Mange bærer på traumatiske erfaringer fra krig, undertrykkelse og flukt, og får i møtet med Norge nye utfordringer som kan være enormt belastende. Å være uten språk, identitet, familie og fellesskap er faktorer som kan opprettholde en tilstand av krise. Vårt felles mål bør være å styrke menneskers egne ressurser, gi opplevelse av mestring og kontroll over egne liv. Inkluderende fellesskap, raushet på tid og relasjonskompetanse er viktige virkemidler for å oppnå både personlig vekst, mestring og økt samfunnsdeltakelse.

Og her vil jeg flagge ressursene som finnes i frivilligheten. Kirken, menighetene og Kirkens Bymisjon burde samarbeide tettere for å ta i bruk og videreutvikle det potensialet som ligger i frivilligheten. Igjen kan vi trekke frem det diakonale arbeidet på Slettebakken. Her kunne en tenke seg et tettere samarbeid mellom bymisjonen og Slettebakken menighet rundt sambrukshuset i Joachim Lampes vei. Det burde være mulig nå som tidligere gateprest, Thor Brekkeflat, er blitt sogneprest.

Frivilligheten binder mennesker sammen og gir livet større mening. Det gir en merverdi i å engasjere seg for andre, det gir glede og det skaper tillit mellom mennesker. Ja, frivilligheten bidrar til medmenneskelighet og vern om menneskeverdet. Ved å ta ansvar, ser vi behov og vi ser hverandre. Når vi engasjerer oss i nærmiljøet forebygger vi ensomhet og bygger det fellesskapet vi alle setter så høyt.

Kirken trenger diakonien mer enn noen gang. Gjennom diakonien har kirken mulighet til å utvikle nye kontaktflater i samfunnet. Folk som er fjerne fra kirken, som ikke har medlemskap i kirken, som ikke bruker kirkens tjenester, vil bare kunne oppleve kirken som aktuell dersom kirken har noe ved seg som er relevant i menneskets egne liv. En kirke som angår mitt liv vil gi en sterkere tilknytning mellom meg og kirken. Hvis du har trøbbel med ungene dine og det er kirken som hjelper deg med å bedre relasjonen mellom deg og barna dine, så har kirken fått en venn for livet. Når det er sagt, så gjør vi ikke dette for at kirken skal få venner. Vi skal gjøre det for at det har egenverdi å gjøre det. Vi sier som Frans av Assisi: «Forkynn evangeliet - om nødvendig med ord.»

Den norske kirke må også spørre seg om det er en risiko for at menighetene isolerer seg og ikke er i stand til å samarbeide med alle gode krefter i sitt nærmiljø – uansett livssynstilhørighet – **på grunn av berøringsangst for det som er annerledes**. En Diakoni som bare gjelder egne medlemmer, er ikke i tråd med evangeliet som sprenger grenser. 17 diakonale institusjoner, organisasjoner skrev derfor under på et opprop som ble sendt til kirkemøtet og lest opp. I oppropet står det blant annet følgende:

«Vi tror på en mangfoldig diakoni som kirkens troverdige ansikt. Forebyggende barne- og ungdomsarbeid, sjelesorg, livssynsåpne møteplasser, miljøengasjement, krisehjelp og selvmordsforebygging, sorgarbeid, fattigdomsbekjempelse, besøkstjeneste for eldre og ensomme, rusforebygging og behandling, nærmiljøarbeid, integrering av flyktninger og innvandrere - listen er mye lengre....» «Alt dette er noe av den diakoni vi representerer og stiller til rådighet for kirken. Vi må snakke sammen om dette. For å kunne handle.»

Vi i Kirkens Bymisjon har ikke alltid lyttet oss inn på kirkens behov for samhandling med oss, men det ønsker vi å bli bedre til. Vi lar oss gjerne utfordre fra menighetshold.

Oppsummert står vi da igjen med følgende påstand: **Den handlende diakoni er der folk er. Uten berøringsangst for det som er annerledes**. I møte med alt menneskelig stiller kirkens diakonale representanter det samme spørsmål som Jesus selv spurte: «Hva vil dere jeg skal gjøre for dere?» (Mt.20,32).